

zakresie piwa w odniesieniu do chłopców, a ponad jedna trzecia mieszkańców wsi i 40% mieszkańców miast w odniesieniu do dziewcząt. Zgodę na picie wina przed pełnoletnością wyraża w odniesieniu tak do chłopców jak i dziewcząt co trzeci dorosły mieszkaniec miast, a na wsi co czwarty w odniesieniu do dziewcząt i co trzeci w odniesieniu do chłopców. O prawdziwym wyłomie obyczajowym mówić można w sprawie dostępności wódki dla niepełnoletnich. Na wsi w odniesieniu do chłopców opowiada się za tym co szósty mieszkaniec, co dziesiąty udostępniaby wódkę dziewczętom. W mieście tak w odniesieniu do dziewcząt jak i chłopców za wczesną inicjacją w zakresie wódki opowiada się co dziesiąty mieszkaniec.

Czynnikami najsilniej różnicującymi postawy badanych względem dopuszczalności inicjacji alkoholowej przed osiągnięciem pełnoletności są wiek respondentów oraz wiek w jakim sami wypili swój pierwszy napój alkoholowy. Postawom liberalnym najmocniej sprzyja młody wiek – do 25 lat i własna inicjacja alkoholowa przed przekroczeniem szesnastego roku życia.

Streszczenie

Na jesieni 1995 Instytut Psychiatrii i Neurologii zrealizował ogólnopolskie badania ankietowe na próbie losowej gospodarstw domowych obejmującej 2160 mieszkańców w wieku 15 lat i więcej. Celem badania było dokonanie diagnozy stanu świadomości społecznej w kwestii abstynencji i umiaru w picciu napojów alkoholowych. W artykule omówiono wyniki odnoszące się do poglądów na temat wieku w jakim dopuszczalne może być sięganie po napoje alkoholowe.

Porównanie wyników badania z wynikami podobnych badań realizowanych w 1962 r., 1984 r., i 1989 r. pokazuje na wzrost postaw liberalnych. W latach dziewięćdziesiątych wyraźnie zwiększyły się odsetki osób dopuszczających picie poszczególnych napojów alkoholowych przed osiągnięciem pełnoletności. Trend wieloletni inaczej przebiega w przypadku napojów mocniejszych i piwa. Normy dotyczące piwa były w latach sześćdziesiątych względnie liberalne, w latach osiemdziesiątych wyraźnie spadły odsetki osób dopuszczających picie tego napoju przed osiągnięciem osiemnastego roku życia. W latach dziewięćdziesiątych notujemy wzrost tego odsetka przykracający poziom z lat sześćdziesiątych. Normy dotyczące wina a szczególnie wódki do początku lat dziewięćdziesiątych były znacznie bardziej restrykcyjne. Dopiero ostatnie lata przyniosły wyraźną zmianę.

Antoni Zieliński, Janusz Sierosławski
Age norms for initiation to alcohol drinking

Summary

A countrywide questionnaire survey was carried out by the Institute of Psychiatry and Neurology on a random sample of households in the fall 1995. The sample consisted of 2160 respondents aged over 15. The aim of the study was a diagnosis of

social consciousness as regards abstinence and moderation in drinking of alcoholic beverages. The paper presents results concerning the issue of the age at which alcoholic beverages drinking is considered admissible.

A comparison of obtained results with the data from previous similar surveys carried out in 1962, 1984 and 1989 indicates an increase in liberal attitudes. Percentages of respondents who perceive drinking of various types of alcoholic beverages

by those under age as admissible have evidently increased in 1990s. Long-term trends are different for liquor and beer. Norms concerning beer drinking were in the 1960s relatively liberal, while in 1980s percentages of respondents perceiving beer drinking as admissible before the age of 18 have clearly dropped. In the 1990s this group of respondents has markedly grown, exceeding the level of 1960s. Norms concerning wine, and particularly, vodka have been much more restrictive, and it is only in the last few years that a clear-cut change was noted.

Key words: alcohol initiation / perceived age norms / survey

PIŚMIENNICTWO

1. Bystron J. S. (1976) *Dzieje obyczaju w dawnej Polsce, wiek XVI -XVIII*
2. Ciembroniewicz J. (1913) *Młodzież szkolna a alkohol*. „Walka z Alkoholizmem” nr 2,3, 4
3. Frączek A. *Rozwój w okresie dorastania a nawykowe palenie i picie*
4. Gnoiński S. (1938) *O alkoholizmie wśród dzieci szkół powszechnych m. Wilna (Badania statystyczne)* „Trzeźwość” nr 11 -12
5. Grudziak-Sobczyk E. (1993) *Alkohol a polska młodzież. Alkohol a zdrowie*, tom 3. Biuro Pełnomocnika Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej d/s Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Warszawa.
6. Kulisiewicz T. (1982) *Alkohol a młodzież*. W: Bądźmy trzeźwi. IW PAX Warszawa.
7. Malanowski J. (1963) *Niektóre zagadnienia konsumpcji napojów alkoholowych w Polsce. Wyniki badania ankietowego z jesieni 1962 r.*, Warszawa, OBOP.PR.
8. Neczaj-Hruzewicz J. (1937) *Alkoholizm wśród dzieci szkół powszechnych ujęty liczbowo*. „Trzeźwość” nr 1-3, Warszawa.
9. Resnik H. (1990) *Youth and Drugs: Society's Mixed Messages*. U.S. Department of Health and Human Services.
10. Stepień E. (1995) *Alkohol a polska młodzież*. Raport 1994. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
11. Sierosławski J. (1994) *Zmiany wzorów picia w okresie transformacji społeczno-kulturowej. Alkoholizm i Narkomania*, No 3 (17).
12. Sierosławski J. (1996) *Picie alkoholu przez młodzież*. Świat Problemów. Nr 7 (41), ss. 24-26.
13. Świątkiewicz G. (1995) *Issues of beer*. XXI Doroczne Spotkanie Towarzystwa im Kettila Bruuna, Porto, czerwiec, maszynopis.
14. Święcicki A. (1977) *Alkohol. Zagadnienia Polityki Społecznej*, Warszawa, PWN
15. Zieliński A. (1991) *Normy obyczajowe regulujące stosunek do alkoholu, Alkoholizm i Narkomania*. Wiosna 1991.